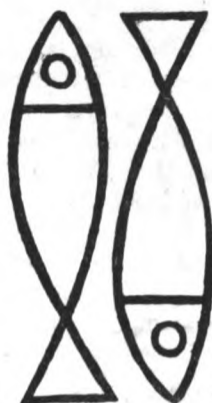

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Uw Vriend *)

In de kerkdiensten van de negers wordt soms een lied gezongen dat zo begint: mijn Vriend is de Koning van alle koningen en Hij is toch mijn Vriend.

En even verder wordt in dit lied gezegd: de weg die wij moeten gaan, heeft vele bochten, maar achter elke bocht weet ik mijn Vriend. En als ik sta voor de laatste bocht en nauwelijks weet wat daarna komen zal, dan weet ik toch, dat Hij er is: mijn Vriend.

Toen ik laatst zat te snuffelen in een woordenboek, trof het me, dat het Hebreeuwse woord, dat wij altijd vertalen door „goedertierenheid”, eigenlijk betekent: solidariteit, vriendschap.

In Psalm 103 wordt hetzelfde gezegd, gezongen als in die negro-spiritual: de vriendschap van de Heere is van eeuwigheid tot eeuwigheid met degenen die Hem vrezen. Uw Vriend is de Koning van alle koningen, de Heere heeft Zijn troon in de hemel gevestigd — en Hij is toch uw Vriend. Zijn koningschap heerst over alles — en Hij is toch uw Vriend. Al Zijn engelen loven Hem — en Hij is toch uw vriend. Hij is zo groot, zo overweldigend groot, dat al Zijn werken, aan alle plaatsen van Zijn heerschappij, Hem loven — en Hij is toch uw Vriend.

Dat is Hij geweest van vóór uw geboorte tot op dit ogenblik. Er zat wel eens een bocht in de weg en dan zag u Hem niet meer. Maar toen u doorliep, bleek Hij er toch te zijn: uw Vriend, trouw, onwrikbaar trouw, solidair met u.

Daarom kan het er zo spontaan, zo vanzelfsprekend uitkomen: loof de Heere, mijn ziel, en vergeet niet één van Zijn weldaden.

Jawel — het klinkt allemaal spontaan en blij. En soms, op hoogtepunten van ons leven, als alle dingen plezierig zijn of als we van een ernstige ziekte mochten genezen, zoals de dichter van Psalm 103 — dan is het niet zo moeilijk om de Heere te loven. Dan grijpen we als vanzelf naar deze psalm.

Maar zegt u eens eerlijk: ziet u er doorgaans zo veel van, dat u een grote en sterke Vriend hebt? Merkt u het vaak, dat Uw Vriend de Koning van alle koningen is en dat Zijn goedertierenheid sterker is dan alle andere dingen?

Er staat ergens in de Bijbel, dat het Evangelie een ergernis is. Ik zal het u eerlijk zeggen: óók het Evangelie van Gods vriendschap is een ergerlijke zaak.

Toen God in Christus Jezus op aarde kwam toen is Hij binnengekomen door de meest verborgen deur — ergens in een uithoek van de wereld. Ik zou soms willen, dat mijn Vriend, de Koning van alle koningen, gekomen was in een hermelijnen mantel of in het purperen gewaad van een triumfator; dat Hij gekomen was langs de heirbanen van onze wereld, ik had Hem willen zien, omstuwde door twaalf legioenen van engelen, met indrukwekkende glorie, met imposante kracht.

Maar ergernis der ergernissen: Hij kwam de wereld binnen in een stal, ergens helemaal aan de rand van de menselijke samenleving. Zijn staatsiebed was een voedertrog en Zijn eerste aanbidders waren een stel bonkige herders.

En toen Hij onder zijn volk ging optreden, was er niets koninklijks aan Hem te ontdekken. Jawel, Hij deed wel eens opzienbarende dingen, maar overigens was het allerminst glorieus. Hij had niet eens een plaats waar Hij Zijn hoofd kon neerleggen. Het klopte precies met wat Jesaja tevoren van Hem gezegd had: als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte of heerlijkheid, dat wij Hem zouden begeerd hebben; Hij was veracht en van mensen verlaten, een Man van smarten en vertrouwd met ziekte, ja, als iemand voor wie men het gelaat verbergt; Hij was veracht. En wij, neen, wij hebben Hem niet bewonderd, wij hebben niet gezegd: wat een indrukwekkende Koning; wij hielden Hem voor een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte.

Ik kan erin komen, dat sommige mensen zeggen: wat heb je eraan Christen te zijn, wat heb je eraan, dat God je Vriend is?

Kijk, als God nu maar was komen wonen in een prachtige residentie, laten we zeggen: een stad als het nieuw Jeruzalem: met gouden straten en kristallen muren en poorten van edelsteen. Als er voor Hem prachtige parades waren georganiseerd, met vaandels en vlaggen ter ere van Zijn goddelijke majesteit. Dan hadden we 't aan iedereen onmiddellijk kunnen duidelijk maken, dat Gods vriendschap een allerkostelijkste zaak is, omdat Hij de Koning van alle koningen is. Dan zou het Christen-woorden en het Christen-zijn iets gemakkelijker zijn geweest. Dan had ik maar vijf minuten nodig om het aan de kerkmensen én aan de mensen die niet naar de kerk gaan, duidelijk te maken, dat de Heere God te lóven is.

Maar het lijkt nu een onbegonnen werk. Hoort u maar. Er staat in Psalm 103: de sterfeling — zijn dagen zijn als het gras, als een bloem des velds, zo bloeit hij; wanneer de wind daarover is gegaan, is zij niet meer en haar plaats kent haar niet meer.

Daar ontkom je ook als Christen niet aan. Al is God je Vriend, dan krijg je toch te doen met ziekte en dood.

Ja, juist dan, als ik bij een zieke geroepen word of als ik een begrafenis moet leiden, denk ik: ik wilde wel, dat God gekomen was in een hermelijnen mantel of in het purperen gewaad van een triumfator; dat Hij gekomen was langs de heirbanen van deze wereld, ziekte en dood en gebrokenheid overwinnend; ik had Hem willen zien in een stad van goud en kristal en edele gesteenten, terwijl 12 legioenen van engelen hun prachtige parades hielden voor Hém, mijn Heer en mijn God, de Koning van alle koningen.

Maar toen God op aarde was, was Hij te vinden in de sloppen en de stegen; Hij kwam, onopgemerkt, bij een eenzame, die al 38 jaar op bed lag; Hij zocht een meisje op dat ver-

Redactieleden:
Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Tijdelijk adres van de Redactie:
J. Bosch, Engelenbergstr. 4, Kampen

Medewerkers:
Ds. H. Amelink, Langerak
Prof. Dr. W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, Diemen
Dr. J. Stellingwerff, Amstelveen
Ds. B. Telder, Bilthoven
Ds. C. Vonk, Schiedam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging „Opbouw”:
adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Tel. 030-15450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:
Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220,
Abonnementsprijs
f 10.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

dronk in ellende, een tollenaar, verloren in schuld. — Góð, is dat Uw vriendschap? Is dat Uw solidariteit met ons?

Ja, de Koning van alle koningen: Hij was te vinden bij de ellendigen, de zieken, de sterfenden, de mensen in rouw. Hij was daar waar iemand een handdruk nodig had, een troostend woord, een vriendelijke blik. Hij was daar waar iemand zocht naar een Vriend: Hij was die Vriend. Was iemand arm, Hij begreep het: Hij was nog armer. Was iemand ziek, Hij begreep het, de Man van smarten, vertrouwd met ziekte. Was iemand veracht, Hij begreep het: voor Hém heeft iedereen het gelaat verborgen. Was iemand bang voor de dood: Hij heeft in doodsangst over de grond gekropen en Zijn zweet werd als grote bloeddruppels. Is dat Zijn vriendschap, zijn solidariteit met ons?

Ja, we zagen Hem niet in een hermelijnen mantel — we zagen Hem naakt aan een kruis, zwoegend onder onze schuld, hijgend onder de last van onze zonden. De Koning van alle koningen, ja, maar meer dan dat: onze Broeder en onze Vriend.

Hij heeft geen parades gewild — want, ziet u, dan moeten de straten worden afgezet — en dan komen kinderen er niet meer aan te pas. Nu kon Hij Zijn hand leggen op het hoofd van de kinderen om hen te zegenen.

Hij heeft geen paleis van goud en van kristal en edelstenen gewild. We hadden Hem hoogstens uit de verte kunnen zien. Misschien had Hij ons kunnen toewuiven van een onbereikbaar bordes. Maar Hij was dan niet onze Vriend geweest.

Hij wil vlakbij ons zijn, in het ziekenhuis, in de gevangenis, in de eenzaamheid. Hij wil naast u zitten in de auto, als u piekert over uw zaken.

*) Tekst van de toespraak voor de microfoon van de N.C.R.V. in de morgendienst van woensdag 16 december 1964.

Hij is onze Koning ja, maar Hij is veel meer uw Vriend. Als u arm bent, Hij weet er alles van. Als u verdriet hebt, Hij weet er alles van. Wat u aan niemand kunt vertellen, kunt u bij Hem nog kwijt. Hij is bij u, als ieder u alleen moet laten, in de operatiekamer. En als uw hart wordt aangeraakt — dan kunt u Zijn hand niet meer vastgrijpen: het geeft niet, Hij heeft u al vast en Hij brengt u naar de stad met de gouden straten en de paarden poorten en de muren van kristal.

Die negro-spiritual van zoëven — : de man die dat lied het éérsst gezongen heeft: Mijn Vriend is de Koning van alle koningen en Hij is toch mijn Vriend — die man bedoelde daarmee de Heere Jezus. Maar Jezus heeft Zelf eens gezegd: wie Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien. In de Heere Jezus zien we pas goed, wat God in Zijn vriendschap voor ons heeft over gehad. In Hem zien we pas goed, hoe God Zich ontfermt over Zijn kinderen.

Hoort u maar: onze ongerechtigheid — die vergeeft Hij. Onze ziekten — Hij geneest ze. Als ons leven zich bevindt in de greep van het verderf — dan gaat Hij het kronen met Zijn vriendschap en barmhartigheid. Als onze overtredingen ons benauwen, dan doet Hij ze zó ver van ons weg, als het Oosten verwijderd is van het Westen. En als we nergens meer tegenop kunnen, omdat wij broze stervelingen zijn — dan is Zijn goedertierenheid van eeuwigheid tot eeuwigheid over wie Hem vrezen. Ja, Zijn vriendschap is zó machtig over ons, als de hemel hoog is boven de aarde. Elke dag, elk uur, iedere weg die wij moeten gaan, 't wordt ales overkoept door Zijn ontferming, Zijn goedertierenheid, zijn vriendschap.

Daarom moeten wij tenslotte tegen elkaar zeggen: vergeet niet één van Zijn weldaden.

Om een misverstand te voorkomen: dit betekent niet, dat u altijd in uw gedachten met God moet bezig zijn, dat u permanent moet denken aan Zijn weldaden. U zult werkelijk wel iets anders te doen hebben. God heeft geen vriendschap gesloten met hypergeeste-

lijke wezens, maar met mensen van vlees en bloed, die hun dagelijks werk hebben, die van elkaar houden en die blij zijn met de gewone dingen van het gewone leven. U moet zelfs meer aan de mensen om u heen denken dan aan de Heere God.

Zijn weldaden niet vergeten, het is dit, dat u er praktisch mee rekent, dat déze God uw Vriend is. Daarom zoekt u elke morgen Zijn aangezicht, zoals de Bijbel het prachtig zegt. Vóór u aan uw werk begint, wilt u eerst de Heer recht in de ogen kijken en met Hem praten in uw gebed. U luistert naar Hem, door in de Bijbel te lezen. U kénnt Hem in al uw wegen. U houdt rekening met Hem, met Zijn belofte en Zijn gebod.

Als 't moeilijk is, dan moogt u dat aan Hem vertellen — en vertrouwen, dat Hij altijd nog helpen kan. Want Hij is zo groot en barmhartig: Hij kan er altijd tegenop.

Zijn weldaden niet vergeten, het is dit: als er een bocht in de weg is, zo, dat u Hem niet meer ziet, dan moogt u weten, dat Hij er toch is: uw Vriend.

En als in uw leven een zonde u te machtig wordt, dan is dat niet een reden tot moedeloosheid. Dan moogt u tot Hem gaan, Die niet altoos blijft twisten en Die niet eeuwig toornt, Die ons niet doet naar onze zonden en ons niet vergeldt naar onze ongerechtigheden.

Met een Vriend, Die zo groot en zo sterk en zo barmhartig is, kan het u nóóit boven het hoofd groeien. Het kan u wel boven het hoofd groeien, maar Zijn vriendschap is zó machtig over u, als de hemel zich welft boven de aarde.

Wie de Heere Jezus heeft gezien, heeft pas goed de Vader gezien. Als u de Heere Jezus hebt gezien, dan behoeft u voor geen enkele bocht in de weg meer bang te zijn. Want voordat u die moeilijke weg moest gaan, heeft uw Heiland die weg al afgelopen. Daarom vindt u achter elke bocht in de weg Hem, uw Vriend.

Baarn

W. Borgdorff

Een fatale ontwikkelingsgang

Er is in de Gereformeerde Kerken een fatale ontwikkelingsgang te ontdekken in de hantering of concreter gezegd: de **krenking** van de kerkorde.

Ze begon in 1926.

Tot dat jaar stond het bij alle gereformeerden rotsvast dat een predikant alleen dan geschorst kon worden als de kerkeraad van de kerk welke deze predikant diende én de kerkeraad van de naastgelegen kerk gezamenlijk daartoe besloten.

De kerkorde sprak dat zó duidelijk uit dat ieder misverstand en elke twijfel daaromtrent eenvoudig onmogelijk was. Prof. H. H. Kuyper, in die dagen de grote man in het kerkrecht, had deze kerkordelijke bepaling dan ook jaren lang met klem tegen allerlei afwijkende beschouwingen en daarmee strijdende handelingen verdedigd.

Maar in 1926 veranderde dat.

In dat jaar werden dr. Geelkerken en de hem volgende ambtsdragers met volledige voorbijgang van de kerkeraden die zoiets alleen mochten doen zonder meer door de generale synode van Assen geschorst en afgezet.

Prof. Greijdanus en dr. W. A. van Es hebben zich op die synode tegen deze overtreding van de kerkorde heftig verzet. Ze verklaarden kort en krachtig dat dit een aperte schending van de kerkorde was. Buiten de synode kwam dr. Van Lonkhuizen in 't geveer tegen deze schending van wat door alle kerken was vastgesteld en bezworen.

Maar het protest van deze mannen mocht niet baten.

Het onrecht was geschied.

Het werd daarna zoals bijna van zelf spreekt door zeer velen goedgepraat.

En het kon vanaf dat moment worden aangevoerd als een precedent dat door kerkelijke vergaderingen uit later tijd kon en mocht worden nagevolgd.

Ik herinner me nog levendig een gesprek met prof. dr. J. Ridderbos over deze kwestie. Toen hem 'n paar jaar later gevraagd werd hoe de synode van Assen er toch toe was gekomen zèlf dr. Geelkerken e.a. te schorsen, verklaarde hij dat ook hij steeds van gedachte was geweest dat predikanten alléén door de eigen kerkeraad en die van de naastgelegen gemeente geschorst konden worden. Maar prof. H. H. Kuyper had betoogd dat een synode dat ook wel mocht doen. En toen had prof. R. gezegd: Op Uw gezag moet het dan maar zo geschieden!

Weinigen hebben zich toen druk gemaakt over deze ernstige aantasting van een van de grondslagen van de gereformeerde kerkordering. En toen prof. Greijdanus in de dertiger jaren zich tegen dit „nieuwe kerkrecht” verzette en aantoonde dat prof. H. H. Kuyper in deze geheel overstag was gegaan werd hem dat zeer kwalijk genomen.

De zonde van 1926 heeft later verschrikkelijke gevolgen gehad!

En wel in 1944.

Toen schorste een generale synode een

reeks ambtsdragers zonder zelfs de daarbij in de eerste plaats betrokken kerkenden daarvan bericht te zenden — laat staan daarin te betrekken!

Art. 79 en 80 van de Kerkorde werden opnieuw geschonden.

En we hebben alle bitterheid daarvan aan den lijve ondervonden.

Nu is het weer twintig jaar later.

En het kwaad waartegen eerst prof. Greijdanus en later ook prof. K. Schilder en vele anderen zo hartstochtelijk hebben geprotesteerd is opnieuw geschied.

Maar nu **door kerkelijke vergaderingen van vrijgemaakte kerken!**

Het synodocratische kerkrecht is op deze wijze metterdaad in onze kerken binnengedrongen en heeft ook daar zijn verwoestend werk verricht.

Hoe meer ik hierover nadenk hoe vreemder mij dat wordt.

En ik vraag me telkens af hoe broeders die met zo grote klem verzekeren dat de vrijmaking een werk Gods is haar op dit cardinale punt zo radicaal kunnen verloochenen.

C. V.

Wat wij willen

„Opbouw” vaart momenteel in een stormcentrum.

Er wordt heel veel, ook heel veel lelijks, van ons blad gezegd.

We gaan daar niet op in.

Maar het is misschien wel goed er nog eens aan te herinneren wat ons blad steeds heeft beoogd en wat het ook in onze dagen onverzwakt blijft najagen.

Van meet af aan heeft „Opbouw” ernst willen maken met dat wat God ons in de „Vrijmaking” liet behouden en heeft geschonken.

Wij willen niet vergeten, zo schreven redacteuren en medewerkers in het eerste nummer van ons blad, „dat de HERE ons heeft vrijgemaakt. Hij heeft ons verlost van het juk van scholastiek en hiërarchie.

Theologische formules werden aan de kerken opgelegd, die het Evangelie muilkorften en Gods dreigingen krachteloos maakten.

En de synoden matigden zich een macht aan, die zij volgens Schrift en Belijdenis en Kerkorde niet mochten hebben.

We zijn het nog eens met de „Acte van Vrijmaking of Wederkeer” waarin onderwerping geweigerd wordt aan een hiërarchische kerkregering, die „te kort doet en dwingt te kort te doen aan de rechten, die Christus heeft willen verlenen aan elke wettige vergadering der gelovigen, gelijk dezen in de afzonderlijke plaatsen worden geregeerd, vertonende de gehele gemeente”.

Wij wensen tot de dwaasheid der synodocratie niet terug te keren, maar zo nodig op te komen voor de rechten en vrijheden van de plaatselijke kerk.

Wij zijn het ook nog eens met genoemde Acte, wanneer ze zegt: „zo besluiten wij... ons vrij te maken niet alleen van het synodaal-hiërarchische, doch ook van het daarmede tegelijkertijd opgelegde theologisch-wetenschappelijke juk, dat niet het juk van Christus is”.

We onderwerpen ons aan het Woord Gods en stemmen van harte in met de Drie Formulieren van Enigheid. Daaraan zijn we gebonden en binden we ons. Maar van een binding aan een wetenschappelijke uitspraak van wie die ook moge zijn, willen we niet weten”.

Zo schreven redactie en medewerkers van Opbouw in 1957. Aan wat ze toen uitspraken willen ze trouw blijven.

En daarom schrijven ze nu zoals ze dat doen.

C.V.

Een goed besluit

TE BERDE

Dezer dagen kreeg ik onder ogen een besluit dat enkele jaren geleden door de Particuliere Synode van Zuid-Holland werd genomen inzake de schorsing van ds. Eenhoorn.

Zoals onze lezers zich misschien nog wel zullen herioneren werd ds. Eenhoorn in 1958 door de classis Dordrecht-Gorinchem geschorst met 8 stemmen vóór, 7 tegen en vier onthoudingen. Tegen deze beslissing ging de kerk van Langerak in beroep. Zij was van oordeel dat het niet goed was een zo gewichtig besluit, genomen met een dergelijke stemmenverhouding uit te voeren.

De Particuliere Synode van Zuid-Holland nam dit beroep in behandeling.

Zij benoemde een commissie welke haar over deze zaak moest adviseren. En deze commissie-leden daarvan waren o.a. ds. Teunis, ds. Veldman en ds. W. G. de Vries - stelde de synode voor het volgende besluit te nemen, hetgeen ook geschiedde.

Hier is het toen genomen besluit:

„De P.S. van de Geref. Kerken in Zuid-Holland, in vergadering bijeen op woensdag 2 maart 1960 te Schiedam;

kennis genomen hebbende van het verzoek van de kerk van Langerak, „uit te spreken, dat het minder juist was, dat de classis-vergadering van 13-9-1958 een beslissing van een dergelijke importantie nam met een dergelijke stemverhouding”;

Overwegende:

a. dat het oordeel betreffende de afzetting van ds. H. Eenhoorn tot stand is gekomen met een stemmenverhouding van 8 stemmen vóór, 7 tegen met 4 onthoudingen, wat in feite daarop neerkomt, dat slechts 8 van de 19 aan

de stemming deelnemende leden vóór hebben gestemd;

b. dat in het licht van de Schrift en naar de beproefde praktijk der Kerk uit vroeger eeuwen in zulk een onzekere situatie het geraden kan zijn een dergelijk ingrijpend besluit niet uit te voeren, tenzij door een conformatie-stemming genoegzame eenparigheid is verkregen;

spreekt uit dat weliswaar de wettigheid van het genomen besluit vast staat; **doch dat het geraden was geweest om dit besluit niet als oordeel der classis mede te delen zonder dat de classis tot meerdere eenparigheid was gekomen**”.

Dit is, zo zeiden we, een goed besluit.

Want hierin wordt iets uitgesproken dat metterdaad **naar de Schrift is en dat metterdaad overeenstemt met de goede praktijk der Kerk uit vroeger eeuwen**.

Maar wie de zin van dit besluit goed verstaat ziet ook onmiddellijk welke de kapitale fout van de kleinst mogelijke meerderheid der Rotterdamse synode is geweest.

Deze weigerde namelijk pertinent juist dat te doen wat de Particuliere Synode van Zuid-Holland — op voorstel van o.a. ds. E. Teunis, ds. A. Veldman en ds. W. G. de Vries — als de Schriftuurlijke en beproefd kerkelijke wijze van handelen aanwees in een situatie als waarin de Generale Synode van Rotterdam was gekomen!

En omdat de meerderheid van deze synode weigerde naar deze Schriftuurlijke en beproefd kerkelijke norm te handelen zitten we nu in de ellende.

C.V.

Kerkelijk Leven

* * Prof. Kamphuis tracht zich te verontschuldigen.

In De Reformatie van 2 januari 1965 wijdt prof. Kamphuis twee kolom driestarren aan hetgeen we op 20 november schreven over de rol van de hoogleraren in het algemeen en van prof. Kamphuis in het bijzonder ter generale synode van Delfshaven.

Hij vraagt bewijs.

We antwoorden:

1. Hij leze en herleze de Verantwoording van de dertien broeders. Daaruit blijkt dat o.a. prof. J. Kamphuis, die bij uitstel „een slijtageslag” vreesde — het ijzer mocht eens koud worden en het moest gesmeed worden terwijl het nog heet was — de stemming over de voorstellen inzake de schorsenswaardigheid van ds. A. v. d. Ziel heeft doorgedreven. Voorts blijkt uit dit stuk dat zijn collega prof. H. J. Schilder op het moment, toen hij de synode verliet, en vóórdat om zijn stem werd gevraagd, verklaarde, dat hij vóór adviseerde.

2. Het is achteraf bezien jammer dat prof. Kamphuis op 22 december niet te Enschede was waar de particuliere synode van Overijssel en Gelderland publiek bijeen was en waar de vier afgevaardigden van dat ressort rapport uitbrachten. Daar zijn publiek en niet achter gesloten deuren de bewijzen geleverd voor hetgeen ik wist en schreef op 20 november en daarna.

3. En wanneer prof. Kamphuis vraagt hoe ik op 20 november en daarna kon schrijven over zaken die eerst later in de bekende verantwoording en genoemd rapport van de synode van Overijssel en Gelderland publiek werden - dan verklaar ik bij dezen: a. dat ik daarvan aan prof. Kamphuis geen rekenschap schuldig ben; b. dat ik desondanks ver-

klaar dat geweten te hebben van meerdere synodeleden, die mij ONGEVRAAGD daarover afzonderlijk en overeenstemmend hebben ingelicht; c. dat hetgeen ik op 20 november en daarna schreef door hetgeen daarna openbaar werd niet weersproken maar bevestigd is.

4. Ten overvloede moge ik prof. Kamphuis de vraag stellen hoe vaak de praeses der synode beraad hield met het volledige moderamen en hoe dikwijls deze praeses vergaderde met de hoogleraren Kamphuis en Schilder. Hij informere bij de betrokkenen en bij zichzelf.

5. Wanneer prof. Kamphuis voorts stelt dat ter synode nooit misprijzend over zijn optreden aldaar is gesproken dan antwoord ik: Geen wonder! De achttien vonden het best zo. En de dertien hebben alles gedaan wat ze konden om „de sfeer” niet te bederven.

6. Tenslotte moge ik prof. Kamphuis verwijzen naar het artikel van dr. R. H. Bremmer in ons nummer van 1 januari.

Voorts vraagt prof. Kamphuis in zijn apologie weer hij Groningen Zuid reeds voor de synode, „warm had verdedigd”. De vraag wordt zó onschuldig gesteld dat men als men niet beter wist eerlijk zou menen dat prof. Kamphuis als een in deze zaak blanke figuur naar Delfshaven getogen was. De waarheid is dat de lezers van De Reformatie — en daartoe behoor ik ook — in het geheel niet in het onzekere waren hoe deze hoogleraar in deze zaak zou adviseren. Men leze hetgeen prof. Kamphuis in zijn blad schreef op 20 juli, 27 juli, 24 augustus, 7 september, 14 september 1963 enzovoorts. En ik herinner aan zijn polemieek met ds. G. Janssen en mij.

En hoe fout het is dat hoogleraren ter synode adviseren blijkt ten overvloede in de

Staatssecretaris De Meijer is een impulsief man. Hij heeft onlangs op een openhartige wijze enige gedachten geformuleerd over de P.B.O., die nogal wat stof hebben doen opwaaien. De woorden van deze R.K. staatssecretaris, die juist belast is met het bewind inzake de verdere ontwikkeling van de P.B.O., waren dan ook bepaald verrassend. Hij noemde de P.B.O. „niet alleen zaligmakend”, hij beschouwde de P.B.O. niet „als hoogste ideaal”, en hij was van mening, dat de gehele zaak bekeken moest worden vanuit het oogpunt van de „doelmatigheid”.

Voorzover mij bekend, is dit de eerste verklaring van officiële zijde, waarin wordt erkend, dat de P.B.O. niet zo'n succes is als men had gehoopt en verwacht. Officieus wordt overigens allang toegegeven, dat de P.B.O. een flop is, om het oneerbiedig uit te drukken.

Het is geen leedvermaak, dat mij zo doet schrijven. Het maatschappelijk idealisme, dat aan de vorming van de P.B.O. ten grondslag lag, verdient een beter lot dan alleen maar leedvermaak. Naar mijn gevoel moeten wij uit de mislukking van de P.B.O. winst zien te maken om het in de toekomst beter te doen.

De P.B.O. heeft zijn voorgangers in een experimenteel stadium gehad. Wij hebben vroeger gekend de Kamers van Arbeid en de Bedrijfsraden van Minister Verschuur. Minister Aalberse heeft de Hoge Raad van Arbeid ingesteld en minister Verschuur de Economische Raad; beide zijn te beschouwen als voorlopers van de huidige Sociaal-Economische Raad. Maar al deze vormen van sociale wetgeving zijn uiteindelijk een mislukking geworden. Doodgeboren produkten van veel goede wil en nobel idealisme. Hoogstens hebben al deze organisationsvormen zich kunnen ontwikkelen als nuttige adviesinstanties op beperkt terrein.

Bij de instelling van de P.B.O. werd deze beschouwd als de culminatie van 30 jaar sociaal denken en sociaal worstelen. Het zou het alternatief zijn van de kapitalistische, individualistische en liberalistische maatschappelijke orde die voordien had geheerst.

De P.B.O., een project met zoveel verwachtingen gelanceerd, dreigt echter dezelfde weg te gaan als zijn zo even genoemde voorgangers: een keurig, maar niettemin een roemloos einde. De P.B.O. leeft niet bij de werknemers, noch bij de werkgevers. En wat nog erger is, hij heeft geen enkele significante verandering teweeg kunnen brengen in ons maatschappelijk bestel.

Wat zijn daarvan de oorzaken? Ik dacht, dat het er vooral twee zijn. In de eerste plaats de omstandigheid, dat de P.B.O., evenals de Kamers van Arbeid en de Bedrijfsraden, een produkt is van sociaal denken, met de nadruk op het woord denken. Het zijn in hoge mate studeerkamer- en conferentie-produkten. Zij zijn niet geboren uit concrete sociale nood, en niet tot stand gekomen vanwege pressie van de arbeidersmassa. Het is merkwaardig, dat 't maatschappelijk bestel in Nederland zijn karakteristieken heeft ontleend, niet aan maatregelen, waarover langdurig en intens is gestreden (wij denken b.v. aan de nationalisatieplannen en de vraagstukken van bedrijfsorganisatie, die de gemeederen in de vooroorlogse periode jarenlang hebben bezig gehouden), maar veelmeer aan maatregelen van sociaal-economische aard, die betrekkelijk geruisloos tot stand zijn gekomen, omdat zij op een bepaald moment gedragen werden door de publieke opinie van het volk (bescherming van de arbeid, collectieve arbeidscontracten, sociale verzekering en de economische politiek van de overheid, die gericht is op een volledige werkgelegenheid en een zekere nivellering van de inkomensongelijkheid).

In de tweede plaats is de P.B.O. een mislukking geworden, omdat hij zich geheel afspeelt buiten de concrete werksituatie van de werknemers. Ieder mens heeft de neiging zich te hechten aan zijn eigen arbeidssituatie: het soort werk dat hij verricht, de collega's, de rechtstreekse bazen, de omgeving etc. Gehechtheid van een werknemer aan een bepaalde onderneming vloeit meestal voort uit zijn gehechtheid aan die bepaalde werksituatie. Ik dacht, dat iedere sociale hervorming die zich afspeelt buiten deze concrete arbeidssituatie van de individuele werknemer om, zoals de P.B.O., móet uitlopen op een teleurstelling. Of positief uitgedrukt, goede sociale maatregelen zullen zich moeten richten op een verbetering van de concrete werksituatie van de werknemers, d.w.z. binnen het geheel van de hiërarchische structuur, waarin nu eenmaal het productieproces moet plaatsvinden.

zaak Beverwijk. Prof. Kamphuis heeft van het begin af aan met deze zaak van doen gehad. En hij heeft aan de slotacte op de „meeste” vergadering der kerken mede geadviseerd.

Onze conclusie blijft: Géén hoogleraren als permanente adviseurs op de generale synoden.

En tenslotte: prof. Kamphuis beklagt zich dat een nummer van Opbouw hem niet werd toegezonden.

Hij moet op dit punt niet vervelend worden. Het verzuim der administratie zal worden hersteld. Máár:

er wordt in De Reformatie nog al eens over mij geschreven. Volgens het register van de vorige jaargang was ik in dat blad in die jaargang de meest besproken man. Men heeft mij daar welgeteld eenendertig keer bij de kop gehad. Het aantal keren doet mijn vrijgemaakte hart goed. Maar als men nu vraagt hoe dikwijls men mij een bewijsnummer heeft toegezonden, dan luidt het antwoord: NOOIT.

* * Géén „zaak Van der Ziel”.

*

Er is geen zaak-Van-der-Ziel.

Deze zaak raakt elk Gereformeerd ambtsdrager. Elk dienaar des Woords. Elk ouderling. Elk diaken. Het is déze eenvoudige zaak: of iedere kerk zich zal houden aan het in artikel 79 en 80 beschreven recht. Dan wel of men u schorsen en afzetten kan zonder dat beschreven recht in acht te nemen, onder welk voorwendsel dan ook. Men kan in Nederland nog geen arbeider ontslaan zonder zich te houden aan het bij de arbeids-overeenkomst afgesprokene. Geen ambtenaar zonder zich te houden aan wat er in het ambtenarenreglement is bepaald inzake het ontslag. Maar in de kerk, waar de stoelen van het gericht, de stoelen van het Huis van David heten te staan wordt geknoeid met het beschreven recht.

Dat gebeurde in 1938 in Drachten.

Dat gebeurde in 1944 in Utrecht.

Dat gebeurde in 1945 in Gorinchem, waar ik door een classis werd geschorst zonder dat de kerkeraad van Leerdam ook maar werd gehoord.

Gelijk het in 1944 gebeurd was met ds. C. Vonk te Schiedam, waar de kerkeraad hem schorste zonder dat de genabuurdde kerk ook maar om een oordeel was gevraagd.

En gelijk het geschiedde in 1963 in Groningen Zuid tégen het oordeel der genabuurdde kerk.

Er wordt met het artikel 79 beschreven recht gesold.

Het werd in 1938 goedgepraat door de kerkjuristen: wegens „wanbeheer” in Drachten.

Het werd in 1944 toen Schilder en Greijdanus voor de synodale bijl gingen goed gepraat door de kerkjuristen, dat zij geschorst werden zonder dat de kerkeraden van Delfshaven en Paesens c.a. ook maar in het overleg waren betrokken.

Het wordt goedgepraat door de voormalige synode van Delfshaven 1964, mede geadviseerd door de hoogleraar in het kerkrecht van de vrijgemaakte Theologische Hogeschool.

Ik zou wel eens willen weten wat een nederlandse rechtbank zou doen als ds. A. van der Ziel bij de burgerlijke rechter een klacht zou indienen wegens „onrechtmatig ontslag”. Ik ben daarover niet in het onzekere. Maar zou me diep schamen indien zou blijken dat de burgerlijke rechter de kerkrechtelijk door artikel 79 beschermde positie van een dienaar des Woords beter zou honoreren dan de kerkelijke rechters. En dan maar zingen:

Want d'achtb're zetel van 't gericht

is daar voor Davids Huis gesticht.

De rechterstoelen staan daar binnen...

Het is om te huilen!

* * Casu-eel

*

Wij moeten even terugkomen op een onderdeel van onze *** in Opbouw van 1 januari, pag. 296, kolom 3 „Van openbaar naar geheim beraad”. De lezers willen deze *** nog wel even voor zich nemen. Het gaat om de tweede vraag die we in deze *** stelden:

„Waarom heeft het Gereformeerd Gezinsblad, in casu waarom heeft de heer Basoski, ouderling van Groningen Zuid, hetgeen wel werd voorgelezen aan de lezers van de krant onthouden?”

Het Gezinsblad heeft ons op maandag 4 januari in een hoofdartikel „Inkasu” terecht op de vingers getikt. De zaak is:

dat wij uitgingen van een synodeverslag, waarin het woordje „niet” was uitgevallen, een fout die later door het blad was hersteld;

dat voorts br. Basoski geen ouderling meer is van de kerk van Groningen Zuid en het niet was op enig moment van de tuchthandelingen tegen ds. A. van der Ziel;

Op bezoek bij de kerk der Waldenzen

XX

De glorieuze wederkeer I

Toen wij een vorig maal — het is al weer enige maanden geleden — de van huis en hof verdreven Waldenzer ballingen, uitgeput door honger en nameloos lijden als ze waren, begeleidden op hun droeve tocht uit hun geliefde valleien in Piemont naar het toevluchtsoord Zwitserland, leek het wel of in dat ramspoedige jaar 1687 de laatste regel was geschreven van het verhaal van eeuwenlange verdrukking en marteling van Gods kinderen in Italië, die trouw wilden volharden bij het heilig Evangelie. Wanneer de kerk des Heren van alle tijden evenwel afhankelijk zou zijn geweest van de trouw en volharding der gelovigen, dan ware zij reeds ondergegaan, niet alleen door het woeden der vijanden van Christus' kerk op aarde, maar ook door eigen verval in afval en dwaling. Zo gezien kunnen ook wij in de moeiten van het eigen kerkelijk leven troost en bemoediging putten uit de geschiedenis van onze Waldenzer broeders. Het heerlijke, bemoedigende woord van Jesaja 42 : 2 zegt ons evenwel, dat Christus Zijn kerk in stand houdt op wonderbare wijze. Hij, de grote Knecht des Heren, zal de kwijnende vlaspit niet uitdoven. De toorts van het heilig Evangelie blijft branden. De Here zelf maakt een weg in de woestijn en rivieren in de wildernis om Zijn volk te drenken.

Zo deed Hij het ook met Zijn kinderen, de Waldenzen, met wie Hij zulk een wonderlijke weg van lijden en verdrukking de eeuwen door was gegaan. Tenslotte spreekt Jesaja ons in hoofdstuk 43 : 17 van het beslissende lot van de vijanden van Gods kinderen als van een vlaspit, die wel wordt uitgeblust en uitgedoofd.

Wij zijn dan ook blij, dat wij, de geschiedenis met U vervolgende, nu ook mogen gaan verhalen van het nieuwe begin, dat God maakte toen alles hopeloos scheen. In afwachting van enige buitenlandse literatuur, die wij hierover vooraf wilden raadplegen, bleef dit vervolg langer uit dan wij hadden gewild. Het verhaal van de glorieuze wederkeer der Waldenzen is een waar heldendicht. Het is voor ons besef één der schoonste momenten van de kerkgeschiedenis op een tijdstip, waarop kerkgeschiedenis en algemene geschiedenis op wonderlijke wijze in elkaar grijpen. Ook al zal ons verhaal te allen tijde blijven beneden de maat van het verheven onderwerp, wij willen niettemin trachten, U te doen meeleven in dit grote gebeuren.

Geneve ontving de uitgeputte, verdreven Waldenzen met open armen. Datzelfde Geneve, dat eerder de duizenden Hugenoten met een warm hart een toevluchtsoord had geboden. Van daaruit werden de vluchtelingen over verschillende protestantse Zwitserse kantons verdeeld.

Maar hoezeer ook met dankbaarheid ver-

dat genoemd synodeverslag niet van de hand van br. Basoski maar van een andere redacteur van het blad was.

Het Gereformeerd Gezinsblad concludeert dat het blad en in casu de heer Basoski geen blaam treft, doch dat hier schuld is aan de kant van Opbouw, in casu, in dit geval dus aan de kant van ds. G. Visee.

Het blad heeft gelijk.

Wij waren er in casu naast.

En nemen de bovenaangehaalde vraag met betuiging van leedwezen en oprechte verontschuldiging thans openlijk terug.

Het spijt ons.

We geven dit excuus met de bede dat al de geschillen met het Gereformeerd Gezinsblad even snel uit de wereld mochten zijn als dit.

Hieruit volgt dat ook in de eerste *** in kolom 2 op pagina 297, laatste regel de naam van de heer Basoski dient te vervallen.

G. Visee

vuld tegenover hun verzorgers, de Waldenzen gaven de hoop, naar hun geliefde geboorteland te kunnen terugkeren, niet op. Hoewel Zwitserland zich tegenover de hertog van Savoye had moeten verbinden, de Waldenzen zo diep mogelijk in Zwitserland een wijkplaats te geven om hun terugkeer zoveel mogelijk te verhinderen, toch zou blijken, dat de liefde der Waldenzen voor hun eigen Alpenvalleien oneindig veel sterker was dan deze veranderingen, hun in de weg gelegd. Daarbij waren zij ook rotsvast in hun overtuiging, dat God hen daar riep en terugriep om met het heilig Woord in de hand Zijn getuigen te zijn onder hun volk. Het waren vooral de oude Gasnè Gianavello en Henri Arnaud, de leraar en veldheer der Waldenzen, die bij hun lotgenoten dit liefdevuur brandende hielden.

Reeds in hetzelfde jaar 1687 werd de eerste poging tot terugkeer ondernomen, gevolgd door een tweede in 1688. De beide genoemde aanvoerders hadden ieder een poging voorbereid, onafhankelijk van elkaar. Gianavello leidde de eerste poging, waarbij men het Meer van Geneve van Ouchy uit wilde oversteken. Het waren de Zwitserse autoriteiten, die hierachter kwamen en de poging verijdelden. Ook de tweede poging mislukte. Hierbij had Arnaud de leiding. Waldenzen uit alle delen van Zwitserland werden opgeroepen naar Bex in de Rhônevallei om de Alpen van daaruit over te trekken en in Italië af te dalen. Weer waren de Zwitserse autoriteiten gewaarschuwd en werd de actie in de kiem gesmoord. Gianavello werd uit Geneve verbannen en Arnaud en zijn helpers uit Neuchâtel. Toen de hertog van Savoye, Victor Amadeus II, van deze pogingen der Waldenzen vernam, ook al waren ze mislukt, meende hij, dat hij het beste door sluipmoord de Waldenzen van hun leiders zou kunnen beroven. Hij gaf dan ook aan zijn agent in Zwitserland, de graaf Solaro di Govone, opdracht, sluipmoordenaars te huren.

Nog in 1689 schreef de hertog aan zijn vertegenwoordiger: Ik heb gemerkt, dat Arnaud erin geslaagd is, naar Zürich te gaan, zonder in het net te vallen, dat ge hem gespannen hadt. Bij zijn terugkomst zult ge hem, hoop ik, de goede stoot wel weten te geven. Er kwam wel „een goede stoot”, maar van geheel andere kant dan de hertog had verwacht en gewild. De derde poging van de Waldenzen om weer vaste voet op de vaderlandse, Italiaanse bodem te zetten, zou wel slagen.

Na twee mislukkingen moest de actie terdege voorbereid worden, beter dan de vorige, die wat al te haastig werden ondernomen. Henri Arnaud had de leiding.

Wie was deze Henri Arnaud? Hij was in 1641 geboren, opgeleid voor het ambt van predikant en als zodanig in de kerken der Waldenzen bevestigd. Zijn eerste standplaats was Massello, waarin Balziglia ligt, wat hem in de toekomst goed van pas zou komen, zoals

wij nog zullen vernemen. Bij het begin van de ballingschap was hij predikant te Torre Pellice.

Ter voorbereiding van zijn plannen nam Henri Arnaud tijdens zijn ballingschap contact op met Prins Willem III van Oranje; daarvoor maakte hij een reis naar Holland. Prins Willem III gaf aan deze plannen zijn volledige steun. Zoals Prins Willem I de benauwde Nederlanden met inzet van zijn gehele positie en vermogen was te hulp gekomen in hun geloofsstrijd en in hun strijd om zich van het juk van de Spaanse dwingeland te bevrijden, zo bewees Oranje opnieuw in de persoon van Prins Willem III, nu als pleitbezorger en steun der Waldenzen, een hulp te zijn voor hen, die vanwege het Evangelie en de vrije verkondiging daarvan door de Roomse kerk en door Roomse vorsten werden vervolgd en geknecht.

De gezant van Prins Willem III, Gabriël de Convenant, kreeg opdracht behulpzaam te zijn bij de uitwerking der plannen. Prins Willem III gaf daarbij aanzienlijke financiële

en verdere materiële steun om dit alles ten uitvoer te kunnen leggen. Het plan de campagne werd met de gezant van Prins Willem van Oranje tot in details uitgewerkt en voorbereid. Drie mannen werden uitgezonden om de beste route, die gevolgd zou worden, in kaart te brengen, en contacten tot stand te brengen met de Waldenzen in de Valleien, die daar achter gebleven waren en gedwongen waren tot het Rooms-Katholieke geloof over te gaan. Van die kant werd alle steun toegezegd. Voorraaddepôts zouden worden aangelegd en wanneer het tijdstip van de actie zou zijn aangebroken, zouden die achtergeblevenen alle hulp bieden en aan de strijd gaan deelnemen.

En zo begon dan de glorieuze wederkeer der Waldenzen, een onderneming, die later de levendige bewondering zou wekken, zelfs van Napoleon Bonaparte, toen deze bij een bezoek aan Italië ook een deputatie van de Waldenzen in audiëntie ontving en van hun levens- en geloofsstrijd vernam.

P. Groen.

Gezag en autoritair karakter

Misschien zullen velen van U het maar een hachelijke onderneming vinden, wanneer een psycholoog zich met het gezag gaat bezig houden. Psychologie geldt bij ons toch vaak als een bij uitstek relativiserende wetenschap, en het gezag is ons heilig. Bij de conflicten, die in onze kerken gerezen zijn is dan ook vaak mede het gezag in het geding. Misschien heeft het, juist in onze situatie, en juist vanwege onze eerbied voor het gezag als van God gegeven, zin eens na te denken over aard en functioneren van het gezag, en ook over de wijze, waarop het gezag wordt beleefd.

Gezag en macht

Wanneer we ons af vragen, hoe het gezag functioneert, komen we als vanzelf op iets anders, dat hiervoor onmisbaar is: n.l. het begrip „macht”. Bij de opvoeding van onze kinderen ondervinden we vaak aan den lijve, dat het zonder een zekere macht over hen onmogelijk is het gezag te handhaven; als we niets meer over de kinderen te vertellen hebben functioneert ons gezag nauwelijks. Precies hetzelfde geldt voor staat en kerk: zonder de „zwaarmacht” en de kerkelijke tucht is goede uitoefening van het gezag onmogelijk. Uiteraard is dit slechts één kant van de gezagsuitoefening, en het bepaalt ook niet de wettigheid van het gezag; het gaat er om, dat een goed functioneren van het gezag een zekere macht veronderstelt.

Nu gaat het een psycholoog niet om een theorie over het gezag, maar om de wijze, waarop het gezag wordt beleefd, hoe het wordt aangevoeld. Wat betreft de relatie tussen ouders en kinderen kunnen we ons dan o.a. afvragen: hoe ervaart het kind het gezag?

Het kleine kind kan nog praktisch niets ten opzichte van zijn ouders; het beleefd de ouders dan ook als oppermachtig, niet alleen wat betreft hun prestaties („mijn vader kan alles”), maar ook met betrekking tot hun macht over hemzelf.

Het ouderlijk gezag, zoals dit zich openbaart als inperking van zijn eigen activiteit, wordt dan ook aanvankelijk in hoofdzaak ervaren als macht, of misschien nog beter uitgedrukt: als overmacht. Wanneer het kind zich meer ontwikkelt gaat het begrijpen, dat de bemoeienissen van zijn ouders met hem maar niet berusten op willekeur, maar bepaald zijn door het doel van de opvoeding: het uitgroeien van een kind tot volwassen mens. De gezagsuitoefening wordt dan tenslotte in hoofdzaak beleefd als een uiting van liefde en zorg.

Autoritair karakter

Dit is echter een groeiproces, dat jarenlang voortgaat, vaak tot in de volwassenheid toe (als de kinderen hun ouders gaan opvoeden!). Het is dan ook niet verwonderlijk, dat er in deze ontwikkeling stoornissen kunnen optreden. Nu is er een bepaald complex van ge-

dragspatronen, dat juist gekenmerkt is door moeilijkheden in de relatie tot de autoriteit. Men noemt dit wel het „autoritaire karakter”. Het is getypeerd door een gehoorzaamheid als onderwerping aan een overmacht, en komt voor, wanneer er in de opvoeding te weinig ruimte is gelaten voor oefening in een zelfstandige oordeelsvorming; wanneer meer is gelet op een gehoorzaam opvolgen van bevelen dan op het doel van de opvoeding: dat het kind zelf de normen als zinvol gaat beleven en wil aanvaarden als leidinggevend voor zijn leven.

Wanneer men een kind te weinig eigen verantwoordelijkheid laat dragen en het te weinig gelegenheid geeft om, binnen aanvaardbare grenzen, zelf daarin te experimenteren, komt de zelfstandige oordeelsvorming in het gedrang. Het kind leert niet zelfstandig onderscheiden wat goed en kwaad is, maar blijft afhankelijk voor zijn gedrag van concrete aanwijzingen van een autoriteit. Dit kunnen de ouders blijven, maar als zodanig fungeren evengoed „leidersfiguren” in allerlei levensverbanden, of de gemeenschap, waarvan men deel uitmaakt, zelf. Het gedrag wordt dan dus gekenmerkt door conventionaliteit. Ook bestaat de mogelijkheid, dat de figuur van de gezagsdrager als leider wordt losgelaten, maar dat zijn normen als kant-en-klaar gedrags- en denkpatroon worden overgenomen. Het geweten zelf gaat dan als autoriteit functioneren. Nu zijn de positioneringen van de normen sterk bepaald door de historische situatie. Het ligt dan ook voor de hand dat mensen, die niet de normen zelf, maar bepaalde uitwerkingen daarvan als bindend zien, onzeker worden in een nieuwe situatie. Wanneer n.l. hun normstelsel zijn aansluiting op de werkelijkheid gaat missen heeft dit voor hen de consequentie, dat zij zonder stuur in de wereld staan, als „schapen zonder herder”. Juist omdat zij nog niet geleerd hebben zelfstandig de werkelijkheid onder ogen te zien is het voor hen ook bijzonder moeilijk eerlijk in te zien, dat hun leefregels niet meer toereikend zijn. Men klampt zich er dan ook meestal des te steviger aan vast.

Een consequentie van deze instelling is: een prikkelbare houding tegenover de buitenwereld. De aanval is nu eenmaal de beste verdediging. Mensen met nieuwe ideeën b.v. worden gemakkelijk als bedreigend beleefd, en worden dan direct bestreden, ook al is er geen sprake van, dat de normen zelf in gevaar worden gebracht. De kerkgeschiedenis geeft wel voorbeelden van „strijd des Heren”, waar deze alleen nodig was om een (onbewust) gevoel van onzekerheid te overwinnen. Niet strijden, maar gewoon met elkaar praten was dan heilzamer geweest. Nu zit er aan deze vijandigheid-als-karaktertrek ook nog een andere kant: wanneer de opvoeding niet is gericht op een eigen inzicht van de pupil in de zinvolheid van de aan hem opgelegde normen is er grote kans, dat disciplinaire maatregelen voor een groot deel worden beleefd als op willekeur berustend dwarsbomen

van de kant van de ouders. Dit verwekt uiteraard ook agressie. Alle energie, die wordt tegengehouden, veroorzaakt spanning en een uitbarsting; ook psychische energie.

Juist echter, omdat het kind zo gebonden is aan de autoriteit, niet alleen wat betreft een leidraad voor het gedrag, maar ook voor de zo onmisbare liefde en verzorging, wordt het erg moeilijk de agressie „af te reageren” op de opvoeders zelf: het gevaar bestaat dan immers, dat het óók hun liefde verspeelt.

Nu is het ook later voor iemand, die eigenlijk onzelfstandig is en afhankelijk van de steun van zijn omgeving erg moeilijk zich te realiseren, dat hij boos is op de mensen, van wie hij afhankelijk is. Meteen komt dan de angst op voor verlies van hun liefde. Er is moed voor nodig dit onder ogen te zien, een moed, die de onzekere mens meestal niet opbrengt. Vandaar, dat dan ook heel vaak diegenen, die niet tot de eigen gemeenschap behoren, óf zij, die daarin de „buitenbeentjes” zijn, tot voorwerpen van toorn worden. En dan met name zij, die zich niet aan de geldende regels houden. Daarbij is men er zich meestal niet van bewust, dat de bron van zijn agressie niet gelegen is in het gedrag van de personen, waartegen deze wordt gericht, maar, in dit geval, in boosheid op ouders en opvoeders, die niet als zodanig wordt onderkend.

De fundamentele onzekerheid van de autoritaire mens maakt het voor hem bijzonder moeilijk bij zich zelf allerlei immorele tendenzen waar te nemen: zij zouden zijn als een vijfde colonne binnenin een belegerde vesting. Daarom is hij ook geneigd het kwade vooral buiten zichzelf en de eigen gemeenschap te zoeken.

Daarbij maakt zijn onzekerheid hem huisverig door 'n open confrontatie met die buitenwereld, en zal hij dus geneigd zijn tot vooroordelen, b.v. met betrekking tot negers, Joden of Rooms (anti-papisme).

Ook een confrontatie met het eigen gevoelsleven is vanuit deze onzekerheid gevaarlijk. Men vindt bij deze mensen dan ook vaak een wantrouwen tegenover de psychologie.

Er is echter nog een variant van dit karakter, dat op het eerste gezicht meer lijkt op juist het tegengestelde ervan, maar toch ten diepste beheerst wordt door dezelfde problematiek: dit is het type van de **rebel**. Ook hier ligt de moeilijkheid in de verhouding tot de gezagsdrager: alleen wordt dit karakter niet gekenmerkt door onderwerping, maar door verzet tegen de autoriteit. Dit vindt zijn wezenlijke oorzaak dan niet zozeer in de **inhoud** van de opgelegde normen, als wel in het feit, dat er iets aan hem wordt opgelegd; wat, dat is secundair. In beide gevallen blijft de beleving van het gezag hangen in de machtssfeer; of die macht dan fysiek, of meer ethisch getint is doet hier weinig ter zake. Beide typen van de autoritaire persoonlijkheid zijn gekenmerkt door een starre en agressieve instelling.

Nu gaat het mij er hier niet om van de „Opbouw”-lezers psychologen te maken, die in hun omgeving haarfijn „autoritaire karakters” kunnen aanwijzen. Het is eerder de bedoeling de aandacht te vestigen op de enorme invloed, die bepaalde karaktertrekken en mentaliteiten kunnen hebben op ons leven. Het ligt immers voor de hand, dat een „autoritaire persoonlijkheid” zijn kinderen óók „autoritair” zal opvoeden, en zo deze problematiek „voortplanten”. Hele gemeenschappen kunnen zo als „autoritair” worden gekenmerkt.

Consequenties voor de gezagsuitoefening

Wat houdt dit nu in, wat de positieve kant betreft? Voor de opvoeding van onze kinderen o.a. dit, dat de ouders, naarmate het kind zich meer ontwikkelt, het ook zijn eigen verantwoordelijkheid laten dragen (uiteraard in de mate, waarin het dat kan). Opvoeden is immers: opvoeden tot zelfstandigheid; de opvoeder heeft tot ideaal zichzelf overbodig te maken. Dit impliceert, dat wij bij het opvoeden steeds bereid moeten zijn uit te leggen, waarom bepaalde regels of verboden gelden. Het kind moet n.l. zelf de redelijkheid ervan inzien, wil het later in staat zijn zelfstandig zijn gedrag te bepalen. Het is dan ook m.i. niet voldoende, wanneer wij een bepaald bevel motiveren met: „je moet ons gehoorzamen, omdat

wij je ouders zijn", eventueel met een beroep op het vijfde gebod, en zelfs niet met het citeren van de Bijbel **zonder verder commentaar**. Het gevaar is dan n.l. groot, dat het kind de normen, die tot hem komen, blijft beleven als regelende principes, die eigenlijk vreemd zijn aan zijn leven, en die er geen levensnoodzaak voor zijn. Dit is echter in totale tegenspraak met de structuur van de schepping. Gods wetten zijn n.l. maar niet een vreemde toevoeging aan onze werkelijkheid, maar **bepalen** deze juist, geven aan, wat ervan het wezen is. Een vis is gemaakt om in het water te leven; wordt hij daaruit gehaald, dan betekent dat onherroepelijk zijn dood.

Hetzelfde geldt van de normatieve wetten, die voor ons mensen gelden: wanneer wij ingaan tegen de wetten van de logica komen we tenslotte verkeerd uit; denkfouten hebben al heel wat ellende veroorzaakt. Wanneer we ons niet houden aan de wetten van de taal boet ons spreken vanzelf aan duidelijkheid in. Het feit echter, dat Gods wetten **essentieel** zijn voor onze werkelijkheid houdt tevens in, dat wij deze bij het licht van Gods Woord in principe ook **kunnen aanwijzen in de schepping**. Wij kunnen dus, in beginsel, Gods geboden terugvinden in de werkelijkheid. Het is zelfs zo, dat wij deze werkelijkheid **nodig hebben** om een goed inzicht in Gods wet te krijgen. Hoe zouden we ook maar iets begrijpen van de inhoud van het geloof in God als onze Vader, en van wat dit normatief voor ons betekent, als we niet uit de werkelijkheid hadden geleerd, wat een vader is? Wij behoeven dus niet, wanneer we b.v. onze kinderen (of als ambtsdragers de gemeente) het zevende gebod voorhouden, te volstaan met een verwijzing naar die gedeelten in de Bijbel, die hierover handelen; we kunnen óók wijzen op de structuur van het huwelijk en de huwelijksliefde. We zullen dit ook **moeten** doen: als opvoeders, om het kind niet te belemmeren in zijn groei naar zelfstandigheid; in de kerk, uit respect voor de mondigheid van de gemeente. De houding van de gezagsdrager zal m.i. steeds

gekenmerkt moeten zijn door een grote openheid. Wat betreft diegenen, die onder zijn gezag geplaatst zijn houdt dat in, dat hij eventuele critiek steeds eerlijk zal overwegen en bepraten, waarbij hij zelf ook rekening houdt met de mogelijkheid, dat hij zijn standpunt zal moeten herzien. In het laatste geval zal hij dit dan ook heel gewoon vertellen. Dit zal de onderlinge relatie alleen maar ten goede komen. Het respect voor de ouders b.v. wordt alleen maar groter, wanneer zij het ook ruiterlijk tegen hun kinderen kunnen zeggen, wanneer ze iets verkeerd hebben gedaan. Bovendien kan het voor kinderen een hele troost zijn te merken, dat hun ouders ook wel eens fouten maken. „Onfeilbare” mensen zijn op de duur erg deprimerend!

Ditzelfde geldt naar mijn mening voor de ambtsdragers in de kerk. Zij zullen er ook steeds op uit moeten zijn de gemeente zó te leiden naar de mondigheid, die de kerk in principe al heeft, dat zij tenslotte overbodig worden. Al zal dit pas ten volle gerealiseerd zijn op de nieuwe aarde.

De hierboven genoemde openheid geldt tenslotte voor de **gehele** werkelijkheid, waarin wij staan. Omdat wij deze nodig hebben voor onze kennis van God en van onszelf. Wanneer wij alleen maar „geloven op bevel”, zonder naar de zin en uitwerking van Gods wet te zoeken, is het gevaar groot, dat ons geloofsleven los komt te staan van ons „gewone” leven; dat de door ons beleden geloofswaarden daarin niet worden geïntegreerd. Ons geloof en de geloofsinhoud zijn dan niet dragend en richtinggevend voor ons leven, maar staan als een soort „bovennatuur” op onze „natuur”. Men krijgt dan die merkwaardige discrepantie tussen leven en belijden, die toch eigenlijk bij ons allemaal, in meerdere of mindere mate, te bespeuren valt.

Zijn de „gewone” vakwetenschappen misschien daarom zo weinig „bruikbaar” in de kerk, omdat het wel eens aan dit besef ontbreekt?

Groningen.

P. E. Jongsma-Tieleman

zelf van de **basis**, waarop die wedergeboorte- of nieuwe-levenskiem-theorie rustte, n.m.l. van de onsterfelijke-ziel-theorie niet goed los waren gekomen”.

En even verder.

„Een erkenning als deze valt niet gemakkelijk. Maar beter enige bladzijden gescheurd uit onze reeks „De Voorzeide Leer” dan één blad, laat staan een boek (Leviticus!) van Gods heilig Woord het zwijgen opgelegd.

Misschien kunnen we nog wat goed maken”.

Heb ik nu het boetekleed aangetrokken, ja of neen? En verdien ik nu, dat Ds. Blok schrijft: „En dan doen, alsof je neus bloedt”?

Kom broeder, maak dit goed.

En vraag aan Ds. F. de Vries het ook te doen in „Persschouw” van de „Reformatie”.

C. Vonk

PERSSCHOUW

Synodalia

In het Kerkblad van de Geref. Kerk van Noord-Holland schreef ds Meester het volgende:

Weggelopen of weggestuurd?

Voorzover de kerkelijke pers zich de laatste weken bezighield met het conflict ter gen. synode is duidelijk geworden dat het dilemma dat hierboven staat, dreigt de twistappel te worden in de kerken. De één zegt: de 12 zijn weggelopen. De ander zegt: zij zijn weggezonden.

De één zegt: zij wilden door hun weglopen heersen over de meerderheid. In dit verband troffen we de uitdrukkingen aan van „deserteurs”; „dictatuur van de minderheid” en zelfs de kwalificatie „revolutionair”.

De ander zegt: de meerderheid heeft over de minderheid geheerst.

Men behoeft niet over profetische gaven te beschikken om te kunnen voorspellen dat de twist over de vraag: „weggelopen of weggestuurd?” een heel langdurige twist in onze kerken kan gaan worden. Een eindeloze twist, waarbij het dan zal gaan over het vermeende „recht” van de een tegen de ander. Opzettelijk zeg ik: „dat het zal gaan over het vermeende recht”.

Het conflict ter synode is namelijk niet een kwestie van recht. Het is een kwestie van de broederschap.

Van de broederlijke liefde.

Van waarachtige christelijke gemeenschap.

Van de ware geestelijke gemeenschap.

Van het één van hart en één van ziel zijn door het geloof in onze Here Jezus Christus.

Deze twist is vleselijk.

„Want als er onder u rijd en twist is, zijt gij dan niet vleselijk, en leeft gij niet als (onveranderde) mensen? Want wanneer de één zegt: ik ben van... en de ander: ik ben van... zijt gij dan niet (onveranderde) mensen?” 1 Cor. 3 : 3 v. „Zoekt nu de ene broeder recht tegen de andere...? Maar dan is de zaak voor u reeds geheel verloren, dat gij tegen elkaar rechtzaken hebt. Waarom lijdt gij niet liever onrecht? Waarom laat gij u niet liever tekort doen?” „Gij zijt toch geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd door de naam van den Here Jezus Christus en door den Geest van onzen God.” 1 Cor. 6 : 7 v.

De meerderheid

„Het liefst namen de kerken hare besluiten met gemeen accoord”, schreef wijlen ds H. Jansen in zijn Korte Verklaring van de Kerkenordering, 1923, blz. 146.

Een discussie moest de zaak eigenlijk zo rijp maken en het besluit zó voorbereiden, dat het met gemeen accoord genomen kon worden. Waar dit eenparig gevoelen niet bereikt kon worden, werd er bij stemming gevraagd wat het gevoelen der meerderheid was — niet om de zaak door het „domme getal” tot een beslissing te brengen. Natuurlijk niet. Zo kan het niet bij het erfdeel des Heren waar geen mens heerschappij mag voeren, en ook niet een groep mensen — laat ons zeggen: de helft plus één. Neen, de stemming vond plaats om het gevoelen der meerderheid te leren kennen. Gewoonlijk sloot de minderheid zich dan bij de meerderheid aan. Op deze wijze werd dan toch een besluit genomen met gemeen accoord. Zo bleef de broederlijke gemeenschap volledig intact.

Maar wanneer de minderheid zich in een bepaalde zaak nu eens niet bij het gevoelen der meerderheid kon of wilde neerleggen? Nu, dan kon men geen besluit nemen. Als het een ge-

Antwoord aan ds. M. J. C. Blok

Volgens belofte krijgt bovengenoemd predikant een apart bewijs van attentie van me. Dat heeft hij verdiend wegen een art., dat hij o.a. tegen mij schreef in „Ons Kerkblad” (Utrecht) van 16 okt. 1964.

Daarin trekt Ds. Blok mij geducht aan mijn jasje. Bepaald aan mijn „oude plunje”. Hij herinnert mij aan wat ik vroeger o.a. over de dood des Heeren schreef in De Voorz. L. II, bladz. 278-290 (ik zal de bladzijden, die Ds. Blok vergat, zelf maar aangeven) en stelt dat tegenover een enkele uitspraak van me in De Voorz. L. Ia, 401, doch voornamelijk tegenover wat ik schreef in „Trouw Blijven”. Het een klopte niet met het ander.

Iemand, die Ds. Blok gelezen had, zeide: „Hij speelt het één tegen het ander uit”.

Zo is het. Ik ben van mijn leven menigmaal veranderd van inzicht. Ook inzake het sterven des mensen en dus ook inzake het sterven van onze Zaligmaker. Ds. Blok heeft het volste recht het één te stellen tegenover het ander. Op één voorwaarde. Dat hij niet vergeet te vermelden, dat ondergetekende van zijn verandering in de onderhavige zaak rekenschap gegeven heeft. In het openbaar.

Dat vergat nu Ds. Blok geheel te doen.

Getuige heel zijn stuk.

En getuige wel heel duidelijk het volgende citaat daaruit:

„Natuurlijk kan de vraag gesteld worden, of iemand dan niet het recht heeft zijn eigen mening van vroeger te corrigeren.

Hierop antwoord ik allereerst, dat hij zelf dan ook eerlijk moet toegeven, dat hij van mening veranderd is. Het gaat niet aan, dat Ds. Vonk nu te keer gaat tegen mensen, die

bij hem zelf op school geweest zijn en leren, wat hij zelf hun eerst geleerd heeft. En dan net doen alsof je neus bloedt.....”

En nu mijn eerste antwoord hierop.

Ds. Blok vergat helemaal aan zijn lezers mede te delen, dat ik van mijn veranderd inzicht uitvoerig rekenschap gegeven heb in De Voorz. I b, bladz. 49 en v. Het is mij een raadsel, dat Ds. Blok dit kon vergeten, want ik heb daarnaar toch verwezen in „Trouw Blijven” o.a. bladz. 21. En deze brochure blijkt Ds. Blok toch wél gelezen te hebben. Hij bestrijdt haar immers. Maar het blijkt, dat hij haar niet aandachtig genoeg gelezen heeft. Anders zou hij zo denigrerend vast niet geschreven hebben. „Doen, alsof je neus bloedt”. Heb ik dat verwijt nu verdiend?

Laat ik me nu ook eens een citaat van mezelf mogen veroorloven. Het is uit mijn „schuldbelijdenis”, gegeven De Voorz. L., Ib, 74. (In het voorafgaande was gesproken over twee „Sirenen”, nml. de Griekse onsterfelijke-ziel-theorie en de Gnostische eeuwigelevensspat-theorie).

„De laatste woorden schreven we niet neer om te smalen. Wanneer er iemand is, die het recht daartoe — indien het onder Christenen al ooit bestond — volkomen mist, dan ondergetekende.

Wel hebben we van jongsaf verwantschap tussen de Gnostiek en de Kuyperiaanse wedergeboortetheorie (of zo men wil: eeuwigelevenskiem-theorie) geroken en daartegen, toen zij tot kerkleer dreigde te worden geproclameerd, onze stem verheven.

Maar we zien nu pas in, hoe zwak ons verweer toch nog maar geweest is. Omdat we

wichtige zaak was deed men dat dan ook niet. Maar dan lopen we toch vast?

Dat kan wel eens! Het is goed om dat dan nuchter te erkennen. Is dat zo erg? Waarom? Moeten wij mensen soms altijd alles weten en alles kunnen en alles voor elkaar hebben? Dit is een waan, broeders! Juist christenen kunnen hun machteloosheid om uit een zaak uit te komen, erkennen omdat zij afstand hebben gedaan van de hoogheidswaan van de onveranderde, onbekeerde mens, die meent dat hij regeert en dat hij — de mens — soeverein is en alles tot een oplossing kan brengen!

Kyrie eleison

In het Kontakblad van de Geref. Kerk van Almkerk-Werkendam schreef Ds J. M. Smelik het volgende artikel onder bovenstaande titel:

Wat zullen we schrijven over de kritieke situatie, waarin wij als vrijgemaakte Gereformeerde kerken gekomen zijn? De generale synode is uiteengevallen; de broeders afgevaardigden kwamen zo scherp tegenover elkaar te staan, dat verdere samenwerking zó niet meer mogelijk werd geoordeeld. En het lijkt, dat hierin zich een kontroverse openbaart, die verder gaat en breder is dan alleen deze crisis in de synode.

Wat zullen we ervan zeggen? Sommigen van ons zullen zich een oordeel over de moeilijkheden hebben gevormd en zullen een bepaald standpunt innemen. En ik vrees, dat het oordeel ook onder ons niet eensluidend zal zijn. Anderen, wellicht velen, begrijpen het niet, kunnen alles niet volgen, kennen de achtergronden niet en vragen zich nu min of meer vertwijfeld af wat dit allemaal te betekenen heeft en voor gevolgen zal hebben.

Ik denk er niet aan hier mijn persoonlijke overtuiging te gaan voordragen. Ik heb die zeker wel, maar wat komen we er verder mee als ik daarover ga schrijven? Als ik nu wist, dat ik door mijn oordeel over deze zaken te geven een bijdrage kon leveren tot oplossing van de kwesties... Maar het tegendeel lijkt mij waar te zijn. Wanneer ik het doe, is zeer waarschijnlijk het enige resultaat, dat het konflikt overwaait naar onze eigen kring en dat de splijtzwam ook onder ons gaat werken, met alle heilloze gevolgen van dien. Want het elendige is, dat deze en al dergelijke kwesties steeds weer een zeer geschikt breekijzer blijken te zijn om de eenheid van hen die bijéén behoren te verbreken en hen tegenover elkaar te doen staan.

Maar zullen we dit konflikt, dat immers „generaal” is (Generale Synode), dan wel buiten onze deur kunnen houden? Ik weet het niet. Dat is juist het benauwende! Zullen we straks nog eens moeten kiezen? En door die keuze uit elkaar gedreven worden? Maar dat zou toch waanzinnig zijn! Er zijn onder ons verschillende meningen. Wij denken zeker niet allen gelijk over alle kerkelijke en vooral kerkverbandelijke kwesties. Maar ik heb — over 't algemeen gesproken — nog nooit opgemerkt, dat het Evangelie van de Christus der Schriften, het onfeilbare Woord des HEREN, zoals dat in onze samenkomsten — door wie dan ook — wordt gepredikt en zoals we dat meermalen samen onderzoeken en bespreken, scheiding tussen ons maakt en ons tegenover elkaar doet staan. Integendeel, bindt dat levende Woord van onze God ons niet week aan week sámen?

Daarom weet ik maar één ding in deze situatie — het éne dat de HERE altijd van ons vraagt, Micha 6 : 8 (we begonnen er dit jaar als gemeente mee! —, namelijk: ootmoedig met de HERE te wandelen en elkaar recht te doen en onderlinge trouw lief te hebben. Dat is: de HERE vasthouden en elkaar vasthouden. In trouwe liefde. Onder alle omstandigheden. Bij alle verschil.

Vanuit menselijk oog bekeken zit de zaak muurvast. Er gebeuren verbijsterende dingen. En het is gewoon niet voor te stellen hoe dit weer goed moet komen en hoe het ook hier goed kan blijven. Ik weet er geen oplossing voor. U?

We kunnen alleen maar dit doen — en als we dat niet doen is er geen enkele hoop meer voor ons —: uit deze nood roepen tot God: „Sta op, HERE, verlos ons!” Doen, wat Mozes deed in de kritieke situatie, toen de Amalekieten Israël plotseling overvielen: de staf van het Verbond, waardoor de HERE zóveel machtige verlossingsdaden heeft verricht, hóoghouden en de HERE vóórhouden, als een aanhoudend, hartstochtelijk pleitgebed: „HERE, moet het nu zó met Uw volk gaan? Ziet U niet, in welke nood wij ons bevinden? HERE, grijp toch in en toon ons Uw macht, de macht van Uw liefde en ontferming! Kyrie eleison!”

De hand aan de troon des HEREN! Zou HIJ niet uitredding en uitkomst kunnen geven? Zijn doen is immers doorslaggevend?

De HERE vasthouden! Hem door ons roepen in beweging brengen! Want HIJ is de enige, die ervoor zorgen kan, dat het goed komt en wordt en blijft.

En elkaar vasthouden! Terwille van het éne

Evangelie, het éne brood, de éne doop, de éne Heer. Terwille van Zijn naam en zaak, ook onder ons. Omdat Zijn werk niet afgebroken wordt door onze zonde!

Onze liefde tot elkaar wordt op de proef gesteld.

Zo blijven dan: geloof, hoop en liefde.

Geloof: goed vertrouwen, op Hém, en op elkáár.

Hoop: sterke verwachting, van Hém, en van elkáár.

Liefde: vurige liefde, tot Hém, en tot elkáár.

Ds Schoep gaf in het kerkblad van de Geref. Kerk van Hoogeveen het volgende artikel over:

„De crisis op onze Generale Synode”

Ik moet eerlijk zeggen, dat ik eerst niet van plan was om in deze kerkbode iets te schrijven over de conflictsituatie op de Synode. Er zijn al zoveel pennen over in beweging gekomen, dat mijn pen rustig gemist kan worden.

Intussen is juist het vele geschrijf erover aanleiding dat ik toch iets wil zeggen. Het gevaar bestaat, dat wij door het gebeuren ter Synode en alle commentaar dat er op gegeven wordt, de zaak veel en veel te erg gaan overtrekken. Gewoon gezegd: het is heus niet zo erg dat ook op een kerkelijke vergadering eens de zaak vastloopt. Daar staat en valt de kerk van Jezus Christus nog echt niet mee. Waar mensen zijn en vergaderd wordt liggen meningsverschillen en conflictsituaties voor de hand. Natuurlijk het is niet prettig. Het kost tijd en inspanning om over het conflict weer heen te komen. Het raakt je psychisch ook wel even. Het maakt emoties los. Maar ik zou zeggen: gauw weer kalm worden. En nuchter. En dat in ootmoed voor God. Erkennend, dat Hij ons aardig klein maakt, nu zoveel van onze vuile was op de straten van kerkelijk en buitenkerkelijk Nederland komt. Het allerbeste is, na het lezen van de Reformatie, Opbouw, Contact, Het Gezinsblad, je Bijbel te pakken en het Evangelie van Christus te lezen. Dit geeft verademing en weer rust.

Wilt U alstublieft niet vergeten, dat het straks Kerstfeest wordt. En dat God ons niet liefgehad heeft om ons Kamphuis, Bremmer, Janssen, Deddens of zo te zenden, maar dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, die Jezus Christus heet. Het gevaar dreigt, dat we de aandacht voor Hem vergeten. En alleen in een aandachtconcentratie op Jezus Christus, naar de geschiedenissen uit de Evangeliën, kunnen we de wijsheid ontvangen om interne spanningen recht Christelijk op te lossen. We zien dan vooral wat we gemeen hebben in alle meningsverschil. Het kostbare geloof in Gods genade voor zondaren, waarvan we zelf zeer voornamen zijn, (niet de voornaamste, want dat was Paulus). Vanuit de grondslag van ons Christen zijn is er dan wel een weg naar eenheid in een moeilijke zaak. Want vanuit de eerste grote liefdegave Jezus Christus voor zondaren zullen we die andere gaven als Janssen, Kamphuis, Bremmer en Deddens hebben te zien. En niet het minst zullen we er Van der Ziel op hebben te toetsen. Ze zullen allen wel niet volmaakt zijn. Alleen hun Heer is volmaakt. Als ze allen nu maar door Zijn genade willen prediken dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren te behouden, dan zijn ze allen goede dienstknechten van hun Heer. En voor het overige acht ieder zijn collega uitnemender dan zichzelf. Juist in de onderlinge verschillende gaven, aanleg, en roeping, die God aan elk geeft, naar dat Hij wil. Het zou niet best zijn als deze dienstknechten onderling naar elkaar gaan slaan, zonder dat Christus ontslaat. Daarom maar terug van de Synode naar de kribbe deze maand. Dan leren we weer, welke liefde God jegens mensen heeft. En uit zijn liefde zullen wij liefhebben, die deze Liefde Gods beminnen en zullen wij haten, die deze liefde Gods haten. Bij de krib wordt het criterium voor onderlinge verdraagzaamheid en voor uitstoting geheel duidelijk.

C. V.

KERKNIEUWS

Tweetal te Bergentheim: Tj. Boersma te Urk en H. W. Ophoff te Houwerzijl.

Beroepen te Emmeloord: C. P. Plooy te Heemstede.

Bevestiging en Intrede. Na door E. R. Postma van Breukelen bevestigd te zijn deed ds G. Mul zijn intree als predikant van de Geref. Kerk van Deventer. Ds Postma preekte bij die gelegenheid over Ef. 3 : 3-4, ds Mul over Col. 1 : 5a.

Ds F. F. Pels van Huizum die tengevolge van een rugblessure 11 weken in het ziekenhuis heeft gelegen mocht dit weer verlaten. Voorlopig mag hij evenwel zijn arbeid nog niet hervatten.

ADRESSEN

Vrouwepolder: A. de Wolf, Oostkapelse weg No 81, Serooskerke (W.), tel. 01189-484; **ds G. Mul,** Hoge Houdstraat 107, Deventer, tel. 05700-12418.

THEOLOGISCHE HOGESCHOOL

KORT VERSLAG

van de vergadering van de curatoren der Theologische Hogeschool te Kampen, in het gebouw van die school Broederweg 15, op maandag 7 december 1964.

- Aanwezig alle nieuw benoemde primi curatoren, behalve ds I. de Wolff en ds A. I. Krijtenburg en ds F. de Vries, welke vervangen waren door hun resp. secundi de predikanten D. Vreugdenhil, W. Vreugdenhil en W. de Graaff. Van de hoogleraren waren aanwezig prof. dr H. J. Jager, prof. J. Kamphuis en prof. H. J. Schilder.
- ds D. van Dijk — door de generale synode als samenroeper aangewezen — opende de samenkomst met de lezing van Jesaja 54 : 9 tot einde en gebed. Hij sprak hierna in aansluiting aan het gelezen Schriftgedeelte een kort openingswoord.
- In het moderamen werden verkozen: ds D. van Dijk als president; ds J. van Bruggen als assessor; ds H. Veltman als sekretaris.
- De notulen van de vergadering van 17 september 1964 werden na lezing vastgesteld.
- Ingekomen stukken:
 - uitnodiging tot vertegenwoordiging bij de viering van het zilveren jubileum van ds W. Vreugdenhil. Ds F. de Vries heeft de curatoren daarbij vertegenwoordigd,
 - bericht van verhindering ter vergadering te zijn van ds A. I. Krijtenburg en prof. dr L. Doekes,
 - bericht van het dames-comité van het bibliotheekfonds dat f 24.500.— is overgemaakt. Hiervan werd dankbaar nota genomen,
 - van de generale synode afschrift van besluit inzake een aanklacht die afgewezen werd, v.k.g.,
 - van de generale synode afschrift van besluit inzake praktische vorming van studenten in de theologie. De hierin voorgelegde zaak zal in behandeling worden genomen, en wordt ter fine van advies aan de senaat gezonden.
 - enige dankbetuigingen voor ontvangen gelukwensen.
- Tot assistent van de bibliothecaris werd voorlopig voor de tijd van één jaar benoemd br. B. Meijer, candidaat theologie.
- Middagpauze.
- Voortzetting van de vergadering met de broeders deputaten-financieel.
- De notulen van de gemeenschappelijke vergadering van 17 september 1964 werden gelezen.
- De begroting 1965 werd vastgesteld met als eindpost f 228.000.— en een tekort van f 50.000.—. In 1965 zal een gemiddelde bijdrage van f 2.10 per ziel nodig zijn. Dit is f 0.26 meer dan in 1964. Deze verhoging was nodig wegens noodzakelijke verhoging van traktementen en salarissen en de uitbreiding van personeel der bibliotheek.
- Enige regelingen voor het vermenigvuldigen van voor het onderwijs nodige kleine geschriften als scripties, nota's, mededelingen enz., werden voorlopig getroffen. Een meer blijvende regeling zal zo mogelijk op de volgende vergadering worden vastgesteld.
- Uitvoerig werd gehandeld over de vraag, hoe het geraamde tekort van f 50.000.— weggewerkt kan worden. Tenslotte werd besloten al de kerken op de situatie te wijzen en op te wekken ter zake wakker te zijn.
- Bericht over controle van de boeken van de bibliothecaris. Deze waren in orde bevonden. De bibliothecaris werd met dank voor verrichte arbeid décharge verleend.
- De vergadering werd geschorst ten einde haar leden gelegenheid te geven tot het houden van de jaarvergadering van het Greijdanus-Kruidhof-Fonds.
- Heropening van de vergadering van curatoren. Ds D. K. Wielenga kwam korte tijd ter vergadering voor het maken van een opmerking en het ontvangen van een inlichting.
- Rondvraag. Op de vraag van één der curatoren, hoe het gaat met de colleges van die hoogleraren die veel ter generale synode zijn, werd geantwoord, dat deze zij het soms op andere uren dan de series lectionum meldt, zoveel mogelijk worden gegeven. Op regelmatige voortgang van de colleges werd aangedrongen.
- Aan het einde van de vergadering sprak de president een woord van dank ten afscheid

aan de broeders ds D. Vreugdenhil en ds W. Vreugdenhil. Bijzonder memoreerde hij daarbij de vele arbeid van ds D. Vreugdenhil als secretaris der curatoren.

18. Nadat een van de curatoren in dankgebed was voorgegaan sloot de president de vergadering.

Voor de deptaten curatoren,
J. van Bruggen, assessor.

De kerkeraad van de Geref. Kerk te Zalk besloot in verband met het uiteenvallen der synode het volgende:

heeft kennis genomen van de „Opening van zaken”, hem namens de Generale Synode toegezonden d.d. 21 november 1964, van de „Verantwoording” der twaalf van de Synode vertrokken afgevaardigden en van een nader schrijven namens de G.S. d.d. 11 december 1964;

overweegt dat onder de broeders van de Here Jezus Christus een verbittering, hoe verontwaardigend ook, nimmer mag leiden en behoeft te leiden tot blijvende verwijdering (vgl. Hand. 13 : 2, 3 en 15 : 36-39 met Col. 4 : 10, 11);

is van oordeel dat het op dit moment geen zin heeft een uitspraak te doen over het vertrek van twaalf broeders uit de Generale Synode en hetgeen daartoe leidde of over de wettigheid der vergadering zoals die te Rotterdam-Delfshaven daarna werd voortgezet;

en besluit,

I. aan de Generale Synode dringend te verzoeken, in het belang der Kerken, weer samen te komen in de samenstelling van vrijdagmorgen 6 november j.l. (zults behoudens vervanging als gevolg van wettige verhindering), volgens lastgeving der Kerken, en gezamenlijk terug te keren naar het moment vlak ná de stemming in kwestie

elkander zonder meer te aanvaarden als wettige synodeleden met het primair mandaat der kerkelijke vergaderingen, en daartoe alle verklaringen en andere onderling gewisselde missives terug te nemen;

door broederlijk overleg tot overeenstemming te komen wat met het gevallen en aangevochten besluit gebeuren moet, en vervolgens overeenstemming te bereiken over die zaken, in welke na het heengaan der twaalf reeds uitspraak werd gedaan;

indien deze laatste overeenstemming onverhoopt niet bereikbaar is, daarvan in een schrijven namens de hele G.S. mededeling te doen aan de lastgevendende kerkelijke vergaderingen en in dat geval de zittingen over deze zaken op te schorten tot na uitspraak dier vergaderingen;

de nog resterende zaken gezamenlijk af te handelen.

II. dit dringend verzoek te richten aan de G.S. p/a haar scriba, met afschrift aan alle op 6 november j.l. aanwezige synodeleden, c.q. degenen die hen wegens wettige verhindering vervangen;

III. adhaesie aan dit verzoek te vragen van de e.k. P.S. Overijssel/Gelderland en andere Kerken en kerkelijke vergaderingen, tot verkrijging waarvan hij dit gehele stuk aanbiedt ter publicatie aan het Geref. Gezinsblad, het Geref. Kerkblad voor Overijssel/Gelderland en de weekbladen „Opbouw” en „De Reformatie”.

Voor de Kerkeraad,
K. B. Holwerda, h.t. praeses.
B. Bredenhoff, h.t. scriba.

DE KERKERAAD VAN DE GEREFORMEERDE KERK TE LISSE

heeft kennis genomen zowel van de Opening van zaken als van de Verantwoording, die betrekking hebben op het in de boezem der Generale Synode van Rotterdam-Delfshaven 1964 gerezen geschil, dat op dinsdag 17 november 1964 geleid heeft tot een besluit van de v.n. synode, om haar arbeid voort te zetten zonder de twaalf broeders, die op dinsdag 10 november een Verklaring hebben ingediend;

De kerkeraad constateert:

1. Hoewel met ernst is aangedrongen om pas tot stemming over het eerste deel van het rapport inzake de zaak van ds. A. van der Ziel, handelend over diens „schorsingswaardigheid”, over te gaan, nadat ook het rapport over de „schorsingsweg” zou zijn gelezen en besproken, desondanks alleen op praktische gronden is besloten tot stemming over het e.g. rapport;
2. Het voorstel van de meerderheid van de commissie inzake de „schorsingswaardigheid” is daarna aanvaard met 14 tegen 13 stemmen;
3. Reeds tijdens de beraadslaging vóór de stemming is door meerdere leden gesteld, dat een beslissing op dát moment niet mogelijk en ook niet verantwoord was, zodat het ethisch konflikt toen reeds aangewezen was, hoewel misschien niet door allen onderkend;
4. Na de stemming is elke vorm van overleg over de te volgen weg door de vergade-

ring onmogelijk gemaakt, hetgeen twaalf broeders heeft gebracht tot een Verklaring dd. 10 november 1964 (zeven punten), waarin o.m. terugneming van het b.g. besluit werd aangegeven als enige mogelijkheid om als synode te kunnen doorwerken;

5. De twaalf broeders hebben in hun nadere Verklaring dd. 17 november 1964 gesteld, dat terugneming van het gewraakte besluit **zonder meer** op dat moment bepaalde bezwaren meebracht, waarom zij vroegen om terug te gaan naar het punt van de gewraakte besluitneming;
6. Dinsdag 17 november zijn de twaalf broeders niet meer ter vergadering toegelaten (behalve enige ogenblikken in de middag, ten einde een mededeling te ontvangen) en is hun vraag om broederlijk overleg geweigerd.

De kerkeraad oordeelt:

1. Terecht kan gesteld worden, dat over het rapport over de „schorsingswaardigheid” van ds. Van der Ziel niet gestemd had kunnen worden, voordat ook het volgende rapport zou zijn gelezen en besproken;
2. Reeds de stemverhouding had reden moeten zijn om in zulk een alle kerken beeroerende vraag nader beraad te plegen over te volgen weg, zodat het te laken valt, dat hiervoor geen gelegenheid is gegeven;
3. De Verklaring van de twaalf broeders, dd. 10 nov. 1964 moet verklaard worden als reactie op de schadelijke weg, die de synode ging;
4. Het is te betreuren, dat het reeds in de beraadslagingen aangeduide ethisch konflikt niet is onderkend, zodat men meende, dat de twaalf broeders een pressiegroep vormden, waardoor men hun consciëntienood niet heeft gezien en hen is gaan behandelen als een fractie, tegen wie de synode moest optreden;
5. De feiten wijzen uit, dat de twaalf niet zonder meer zijn heengegaan, daar zij hebben verklaard, dat zij de verantwoording voor de Here en voor de kerken niet konden dragen, waarom zij aan de kerken verantwoording wilden afleggen (Verkl. dd. 10 nov., punt 5);
6. Het is niet juist, te stellen, dat de twaalf broeders in hun nadere Verklaring dd. 17 nov. hun „eis” tot terugneming van het gewraakte besluit zonder meer hebben gehandhaafd;
7. De behandeling van de twaalf broeders op dinsdag 17 nov. is niet in overeenstemming met de christelijke broederschap.

De kerkeraad spreekt uit:

De synode heeft door haar onbroederlijk optreden een schadelijke weg betreden, die tot gevolg heeft gehad de verklaring van de twaalf broeders; door het gevraagde broederlijke overleg metterdaad te betrachten, had zij de consciëntienood der broeders kunnen wegnemen en de eenheid des Geestes had hersteld kunnen worden.

De kerkeraad verzoekt de e.v. vergadering van de klassis Gouda-Leiden-Woerden, die op 7 januari 1965 te Leiden bijeen komt, zich in gelijke geest uit te spreken en hiervan kennis te geven aan de e.v. vergadering van de Particuliere Synode van Zuid-Holland, te Delft bijeen te komen op 20 januari a.s., onder toezending van afschrift aan de leden der synode, die bij het konflikt betrokken waren.

Namens de kerkeraad v.n.
J. J. de Jong, 2e praeses.
G. Horsman, scriba.

N.B. De ondertekening van dit besluit duidt aan, dat ds. J. J. Verleur, als betrokkene in het geding, aan oordeelsvorming en besluitneming van de kerkeraad in **dezen** niet heeft deelgenomen.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS

Wie helpt?

Uw hulp wordt gevraagd voor de verkoop van alle artikelen, welke na de te Ede gehouden

verkoopdag nog aanwezig zijn. Deze artikelen hebben een verkoopwaarde van ongeveer f 900,—. Die kunnen toch niet blijven liggen. Deze moeten aan de man — voornamelijk aan „de vrouw” — komen. Maar... wat doen wij ermee, wanneer U ons niet helpt? Welke vereniging of welk comité heeft het voornemen om in het voorjaar een verkoopdag of iets dergelijks te organiseren? Schrijf het ons en wij zullen gaarne met U hierover spreken. Wij helpen U door onze voorraad beschikbaar te stellen. Voorwaarde: de opbrengst komt ten goede van het tehuis.

Uw helpen doet ons helpen.

G.R.V.ers-seizoen '64.

Het seizoen 1964 zit er voor de G.R.V. (Gereformeerde Reisvereniging) weer op. Naar hoge bergen en verre stranden zijn ze heengetrokken. Een aantal vakantiegangers bleef dicht bij huis. Maar waar men ook was: op zondag kwam men bijeen om te luisteren naar de voorlezing van de verkondiging van het evangelie. Op mij heeft z'n zondag steeds een diepe indruk gemaakt, ook in het afgelopen jaar. Een onderdeel van deze bijeenkomsten is o.a. een collecte voor het werk van onze Stichting, dit jaar speciaal voor het tehuis. Toen ik de afrekening onder ogen kreeg was ik opnieuw onder de indruk. Aan ons werd overgemaakt een bedrag van maar liefst f 1.471,03.

G.R.V. en alle vakantiegangers: onze zeer hartelijke dank.

Wat anderen zeggen.

Het is mij steeds weer een vreugde om te luisteren naar wat anderen zeggen met het bedrag, dat zij voor het tehuis overmaken. Wij willen U dit niet onthouden.

„Deel zakgeld kinderen en zegelgeld - f 17,—; 2e antwoord '64 - f 10,—; Ondanks kerkelijke moeiten, moet het werk voor „het tehuis” doorgaan - f 10,—; Vanwege geboorte kind, uit dankbaarheid - f 25,—; T.g.v. geboorte Geertje - f 5,—; Vanwege ons kind voor het kind - f 2,50; Gift na 45-jarig huwelijk - f 5,—; Ondanks de nood der tijden - f 10,—; Van Riekje voor het kindertehuis - f 5,—; Een kopje koffie, dat overbleef, werd bij opbod verkocht - f 6,71; N.a.v. de geboorte van Clement - f 35,—; Uit dankbaarheid, dat ik van Hem mag zijn - f 50,—; Opgehaald door Annemieke en Jolien Pardoën, alsmede de 5e klas van de Prof. Dr. K. Schilderschool te Zwolle - f 152,30.” (Annemieke en Jolien en leerlingen van de 5e klas: wij zijn heel blij met dit mooie bedrag, dat julie bijeen prikten en zeggen: bedankt, maar dat zeggen we dan niet minder tegen mevr. Pardoën, die mij dan wel zal begrijpen.)

Ontvangen werd

van de J.V. te Berkel f 196,—, de opbrengst van de collecte gehouden tijdens de feestvergadering n.a.v. het 100-jarig bestaan van deze vereniging. Collecte Leiden, gehouden in de bus naar de Schooldag, f 15,—; Collecte gehouden op de jaarvergadering van de geref. mannen- en vrouwenvereniging te Hooghalen f 40,71.

In augustus vermeldden wij reeds de a.s. voetbalwedstrijd te Amstelveen. Vandaag kreeg ik het resultaat onder ogen, dat reeds in oktober werd ontvangen. De bal heeft f 69,— bijeen doen rollen.

Wij besluiten met te vermelden de ontvangst van 1 x f 1,50; 5 x f 2,50; 13 x f 5,—; 1 x f 3,50; 15 x f 10,—; 1 x f 12,50; 1 x f 20,—; 7 x f 25,—; 1 x f 35,—; 1 x f 50,— en 1 x f 100,—.

Over de laatste veertien dagen werd ontvangen van de kerken f 3.612,27 van particulieren f 2.674,25

Collecten en giften ontvangen wij gaarne op postrekening nr. 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

Heden verschenen:

„DE TOESTAND DER DODEN”

door H. W. den Haring, 2e herziene druk.

Toezending na storting of overschrijving van f 1.25 op giro 34 69 74 t.n.v. Comité tot verbreiding v/d Waarheid der Schriften, Rotterdam.

Het Bestuur van de Persvereniging zou het op prijs stellen, indien onze vrienden in de eerste weken van het nieuwe jaar zich intensief zouden willen inspannen om nieuwe abonnee's te winnen. Niettegenstaande veel tegenkanting en verdachtmaking was het ons een vreugde, dat zich in de laatste weken enkele honderde nieuwe abonnee's lieten inschrijven. In deze tijd van strijd en worsteling is schriftuurlijke en alzijdige voorlichting zeer nodig tot de opbouw van de Kerk van Jezus Christus. Mogen wij U daartoe met ernst oproepen?